

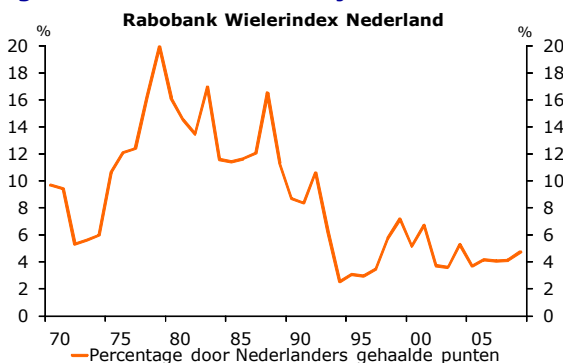
Internationalisering van het wielrennen

In het Themabericht Nederlandse wielersport 1970-2009 hebben we een prestatie-index voor het Nederlandse wielrennen geïntroduceerd. Om het hieruit oprijzende beeld juist te kunnen interpreteren, is het belangrijk om een goed inzicht te krijgen in de invloed van de internationalisering van de wielersport op de Nederlandse prestaties. In dit Themabericht beschrijven we het toenemende mondiale karakter van de wielersport en gaan we na hoe dit de Nederlandse positie beïnvloedt.

De Rabobank Wielersport Index Nederland

Door aan de uitslagen van de belangrijkste 31 wielervedstrijden punten toe te kennen, hebben we een indicator ontwikkeld van de kracht van het Nederlandse wielrennen¹. Figuur 1 laat zien welk aandeel van het totaal in deze 'eredivisie' te halen punten per jaar door Nederlandse renners is behaald. Nederland eiste tussen 1975 en 1989 jaarlijks 10-20% van de beschikbare punten op. Sindsdien ging het bergafwaarts tot er een dieptepunt werd bereikt in het midden van de jaren negentig.

Figuur 1: Wielersport in cijfers

Bron: Infostrada Sports, Rabobank

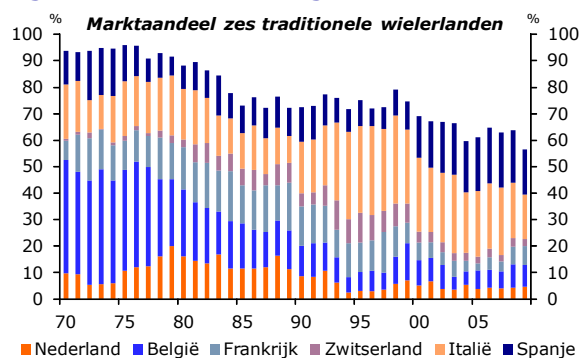
De vrije val is vervolgens succesvol gestuit en sindsdien is er sprake van een voorzichtig stijgende trend. Nederland was echter niet het enige land dat marktaandeel moest inleveren.

¹ Zie Themabericht 2010/15

Macht traditionele wielersport landen kalf af

In de eerste tachtig jaar van de vorige eeuw waren er zes landen die samen verantwoordelijk waren voor meer dan 90% van de overwinningen in onze 31 topwedstrijden. Deze traditionele wielersport landen zijn België, Italië, Frankrijk, Spanje, Zwitserland en Nederland. De eerste Belgische en Franse winnaars verschenen al voor 1900 op het toneel, niet veel later gevolgd door de Italianen. De Zwitsers vierden in 1914 hun eerste successen. Nederland was een laatbloeier. In 1947 was Theo Middeldorp op het wereldkampioenschap degene die het Nederlandse palmares opende.

Figuur 2: Puntenaandeel grote zes

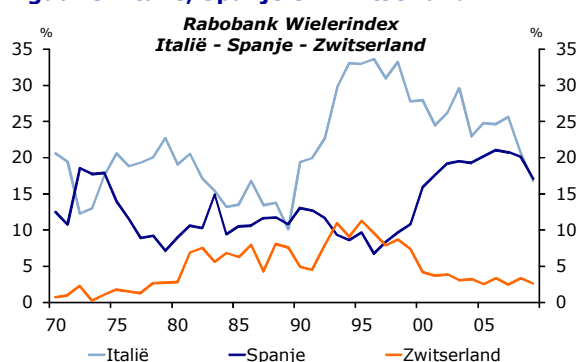
Bron: Infostrada Sports, Rabobank

Spanje deed dat in 1930 maar het duurde tot 1957 voor er buiten Spanje werd gewonnen. In deze traditionele wielersport landen vinden of vonden ook het gros van de wedstrijden in onze selectie plaats. Ook als we kijken naar het aantal in de Rabobank puntentelling behaalde punten zien we dat deze landen tot 1980 een stevig oligopolie in handen hadden (figuur 2).

In figuur 2 is te zien dat het deel van het totaal aantal punten dat jaarlijks wordt opgeëist door de traditionele wielersport landen flink onder druk staat. In de jaren zeventig was dat nog gemiddeld 93,7%, maar in de drie decennia daarna ging ongeveer één derde hiervan verloren. Blijkbaar wordt de concurrentie vanuit de rest van de wereld steeds intensiever. Het ver-

schuiven van de machtsverhoudingen treft trouwens niet alle landen in deze groep gelijkmatig. In 1983 hadden de grote vijf landen (Zwitserland uitgezonderd) ieder een marktaandeel van rond de 15%. Nederland had toen, met 16,9%, het grootste marktaandeel, een prestatie die alleen in 1988 is geëvenaard.

Figuur 3: Italië, Spanje en Zwitserland

Bron: Infostrada Sports, Rabobank

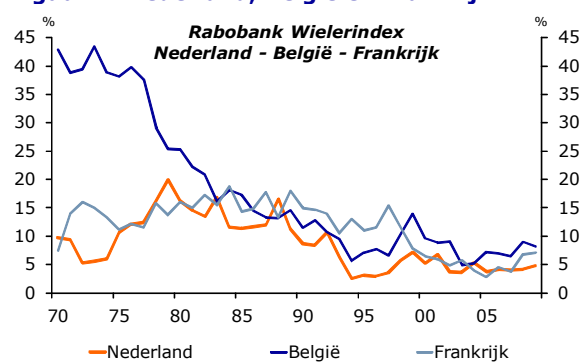
Sindsdien zijn de verhoudingen binnen de traditionele zes flink door elkaar geschud. Italië en Spanje is het in de afgelopen dertig jaar gelukt om door een betere begeleiding van het aanwezige talent het voordeel van een grote bevolking uit te buiten en de prestaties te verbeteren. Daarbij wellicht geholpen door de bijdrage van enige buitengewoon getalenteerde renners. Zwitserland herstelde zich vanaf 1980 na de voor hun doen wel heel erg magere jaren zeventig. Figuur 3 geeft de wielindices voor deze drie landen.

Zowel Italië als Spanje bereikte op een gegeven moment (respectievelijk 1989 en 1996) een dieptepunt om vervolgens ongeveer tien jaar later te pieken. Maar ook deze landen zagen hun aandeel in 2009 weer wegzakken naar een niveau dat vergelijkbaar is met dat in de jaren zeventig. Toch boekten ze gemiddeld in 2000-2009 beiden een winst van 6%-punt ten opzichte van de jaren zeventig. Zwitserland scoorde een plus van 1,7%-punt.

Het verlies van de traditionele landen is dus geleden door de overige drie landen. België was verreweg het grootste slachtoffer. Het

aandeel liep terug van 37,3% in de jaren zeventig naar 7,5% in de laatste tien jaar. In %-punten is dit verval net zo groot als van de traditionele landen als geheel. In het aanzwellende internationale geweld raakte België duidelijk de vroege voorsprong kwijt die decennia lang de wielergeschiedenis heeft gekleurd.

Figuur 4: Nederland, België en Frankrijk

Bron: Infostrada Sports, Rabobank

Bovendien waren de jaren zeventig buitengewoon succesvol voor België. Tussen 1920 en 1969 wonnen Belgen grofweg één derde van alle wedstrijden. In de jaren zeventig liep dat door de inbreng van Eddy Merckx, Roger de Vlaeminck en Freddy Maertens op tot de helft. Een terugval was, gezien het feit dat België een relatief klein land is, niet meer dan logisch. In de jaren tachtig profiteerden Nederland en Frankrijk van het gat dat België liet vallen en boekten ze een terreinwinst van 3%-punt. Daarna kwam ook in die landen de klad erin. Kijkend naar de bevolkingsomvang is dit voor Frankrijk verrassend te noemen. Gezien de ervaringen van Italië en Spanje zou je zeggen dat er meer in zit. Als relatief klein land is de ontwikkeling van Nederland beter te begrijpen. Daar komt bij dat het in Nederland moeilijker is om (klim)-talent op te sporen bij gebrek aan bergen. Ten slotte is Nederland een fietsland maar geen wielerland. Iedereen heeft een fiets maar wielrennen is eigenlijk alleen tijdens de Tour de France populair onder een breed publiek en de rest van het jaar is de aandacht beperkt. Vergelijk dat eens met België waar elk dorp zijn eigen koers heeft en de kranten het hele jaar door vol staan over wielrennen. Het is

waarschijnlijk vooral dit verschil in beleving en traditie dat de achterstand op België verklaard.

Tabel 1: Overzicht ontwikkelingen

Land	Aandeel in punten				
	70's	80's	90's	00's	2009
<i>Traditionele 6</i>	93,7	79,7	74,4	63,8	56,5
- Italië	18,4	15,3	28,3	24,4	16,8
- Spanje	12,8	10,9	10,0	19,1	17,1
- België	37,3	17,5	9,6	7,5	8,1
- Frankrijk	13,0	16,0	12,4	5,2	7,1
- Nederland	10,7	13,5	5,9	4,5	4,8
- Zwitserland	1,5	6,3	8,2	3,2	2,6
<i>Opkomende 8</i>	2,8	8,0	13,6	26,0	32,0
- Duitsland	1,5	1,7	5,0	7,6	7,0
- Verenigde Staten	0,0	2,1	2,3	5,2	4,0
- Australië	0,1	1,9	1,1	4,4	5,3
- Rusland	0,0	0,0	3,4	3,1	4,7
- Luxemburg	0,1	0,0	0,0	1,7	3,0
- Kazachstan	0,0	0,0	0,3	1,7	1,1
- Noorwegen	0,5	0,9	0,2	1,3	3,4
- Groot Brittannië	0,5	1,4	1,4	1,1	3,6
<i>Stabiele 6</i>	3,5	10,7	7,0	4,7	5,1
- Denemarken	0,9	1,3	3,2	1,4	2,1
- Colombia	0,0	2,1	1,7	1,3	0,5
- Oekraïne	0,0	0,0	1,2	1,0	0,2
- Zweden	1,3	1,2	0,2	0,6	1,3
- Portugal	1,1	0,9	0,1	0,3	0,0
- Ierland	0,2	5,2	0,7	0,1	0,9
<i>Overig</i>	0,0	1,6	5,0	5,4	6,4

Bron: Infostrada Sports, Rabobank

Hollen en stilstaan

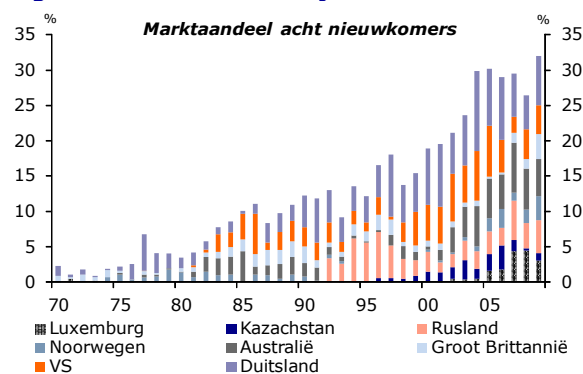
Naast de zes traditionele wielerlanden zijn er zes landen die in de jaren zeventig en tachtig het grootste deel van de resterende punten haalde (zie tabel 1). Een kenmerk van deze landen is dat ze in sommige periodes heel goed scoren om vervolgens weer grotendeels terug te zakken. De resultaten van deze landen zijn in veel gevallen sterk afhankelijk van enkele individuen. In de jaren tachtig zorgden Sean Kelly en Stephan Roche en in mindere mate Martin Earley voor alle Ierse punten. Gemiddeld deed deze groep het in de jaren zeventig maar iets minder dan in de afgelopen tien jaar. Momenteel ziet de toekomst er voor enkele landen in deze groep trouwens goed uit. In Denemarken, Portugal en Ierland zijn de vooruitzichten gezien de aanwezigheid van enkele jonge talentvolle renners positief.

Opkomende machten

23,2%-punt van het door de traditionele zes verloren terrein werd opgeslokt door acht lan-

den die relatief nieuw zijn in het wielrennen of de resultaten sterk zagen verbeteren. Dit laatste geldt vooral voor Duitsland dat al in het verre verleden wedstrijden won maar vooral de laatste twintig jaar echt aan een opmars bezig is. Het Verenigd Koninkrijk plukt nu de vruchten van de grote investeringen in het (baan)-wielrennen en zal in het komende decennium zeker meer van zich doen spreken.

Figuur 5: Nieuwkomers bijten van zich af

Bron: Infostrada Sports, Rabobank

Wereldwijd veel meer groene loten

Naast de landen die we tot nu toe noemden zijn er nog zeventien landen die in de jaren zeventig geen punten scoorden maar sinds 2000 samen goed waren voor 5,4% van de puntenoogst. Slovenië, Oostenrijk, Tsjechië en Letland haalden allemaal tussen de ½ en 1%.

Wat drijft de internationalisatie?

In de jaren zeventig en tachtig waren renners uit niet-traditionele landen vaak pioniers die hun geluk in het Europese peloton kwamen beproeven. Lang niet bij iedereen werd dat een succes. De renners die wel slaagden, baanden de weg voor anderen. In dit proces waren landen met een wielerbasis thuis in het voordeel. Dat leverde namelijk een reservoir waaruit jongere renners de oversteek konden wagen. Zonder zo'n kweekvijver kon het wielersucces voor een land ook als een nachtkars uitgaan. Dit lot trof Ierland maar ook een aantal van de voormalige Sovjetrepublieken. In de Sovjet-tijd werd in de hele unie gezocht naar wielertalent. Na die tijd verdween dat rekruteringsapparaat in grote delen van het

gebied. Djamolidine Abdujaparov heeft in Oezbekistan nooit een opvolger gekregen. Succesvolle renners zorgden in het thuisland voor media-aandacht. Dit lokte weer sponsors die de formatie van eigen professionele teams mogelijk maakte. 7-Eleven was bijvoorbeeld een Amerikaans team dat vanaf 1985 hoge ogen gooide in Europa. Momenteel zijn veel kapitaalcrachtige teams gevestigd in niet-traditionele landen (vier in de VS, één in het VK, Kazachstan, Denemarken en Rusland). Deze teams geven vanzelfsprekend talent van eigen bodem graag een kans om door te breken en zorgen daarbij voor goede begeleiding.

Door de jaren heen zakte de drempel om de oversteek naar Europa te wagen. Het peloton werd door instroom uit alle windstreken steeds internationaler van karakter. In diezelfde periode werden afstanden kleiner door goedkopere en snellere reismogelijkheden. Verder maakten moderne communicatiemiddelen het makkelijker om contact te houden met het thuisfront. Vermoedelijk speelden verder ook economische en demografische factoren een rol in dit proces. Door verbeterende infrastructuur en groeiende koopkracht - de opstartkosten voor wielrennen zijn vrij hoog - steeg internationaal het aantal potentiële beoefenaars van de sport. Het doorzetten van deze trend betekent dat de vooruitzichten voor het mondiale cyclisme positief te noemen zijn.

Ten slotte is internationalisatie ook een beleidsdoel. Bijvoorbeeld in Australië en Groot-Brittannië waar met het oog op de Olympische Spelen enorm in het baanwielrennen is geïnvesteerd. Veel renners die daarvan profiteerden, hebben inmiddels de overstap naar de weg gemaakt. Nog belangrijker zijn de inspanningen van de UCI om de wereldwijde aantrekkingskracht van het wielrennen te vergroten. Door het organiseren en promoten van topwedstrijden buiten Europa (bijvoorbeeld Tour Down Under, Tour of California, de Chinese Ronde van het Qinghaimeer) wordt nadrukkelijk in niet-traditionele wielerslanden gezocht

naar aandacht van fans en sponsors. Globalisering is daarmee ook in het wielrennen een bepalende factor. Waarschijnlijk gaat deze ontwikkeling nog in kracht winnen. Het speelveld blijft voorlopig dus nog flink in beweging.

De Nederlandse situatie nader beschouwd

Nederland doet er goed aan op een realistische manier de balans op te maken. De grote resultaten uit het verleden zijn mooi om aan terug te denken maar niet te vergelijken met de huidige situatie. Door de wereldwijd toenemende aandacht voor wielrennen en de steeds professionelere begeleiding van talenten uit alle hoeken van de wereld zal een klein land als Nederland alle zeilen moeten bijzetten om nog een rol van betekenis te blijven spelen. Behoud van marktaandeel mag in die context al als een succes worden gezien. Het is daarbij zaak om optimaal gebruik te maken van de sterke punten die Nederland als traditioneel wielersland heeft. Bouwen op een schat aan ervaring bij oud-renners, trainers en ploegleiders bijvoorbeeld. Maar ook profiteren van de aantrekkingskracht voor Nederlandse sponsors, zolang die niet wordt overvleugeld door internationale spelers. Initiatieven van de Rabobank en de KNWU om stapje voor stapje de opleiding van Nederlandse renners verder te verbeteren zijn daarbij ook van grote waarde. Dit beleid is tegenwoordig hard nodig om niet op achterstand te worden gezet door landen die, gegeven de bevolkingsomvang en de mate van wielergekte, een vergelijkbaar aantal wielrenners op de been kunnen brengen. De grote uitdaging is dus om in fietsend Nederland de top-talenten tijdig te ontdekken en professioneel te begeleiden. De huidige lichte jong talent bewijst binnenkort hopelijk dat er op dat terrein al flinke vorderingen zijn gemaakt sinds het dieptepunt halverwege de jaren negentig.

juni 2010

Bas van Tuijl (030 – 2131618)

A.B.Tuijl@rn.rabobank.nl

www.rabobank.com/kennisbank